

Producers in een groot huis - 1

Hoe wordt het theater van eind jaren '90 gemaakt? Wie produceert wie en wat?

Bepaalt de aard van de productiestructuur het artistieke product? Etcetera start een artikelenreeks over produceren.

In de eerste aflevering de plannen van twee avontuurlijke theatermakers die vanaf dit seizoen een groot huis leiden.

Marianne Van Kerkhoven en Marleen Baeten spraken enerzijds met Guy Cassiers (zie p. 44)
en anderzijds met Luk Perceval en Toneelhuis-dramaturg Luc Joosten.

Luk Perceval en Het Toneelhuis

Etcetera: In de inleiding op de seizoensbrochure van Het Toneelhuis verwijzen jullie naar Herman Teirlinck en zijn erfgoed. Welke affiniteit hebben jullie met zijn ideeën?

Joosten: Die verwantschap ligt vooral in wat Studio Herman Teirlinck in de loop der jaren tot stand heeft gebracht. De affiniteit heeft meer te maken met die praktische lijn dan met Teirlincks theoretische fundamenten.

Perceval: Wat ons vooral aanspreekt is zijn pleidooi om een structuur op te zetten die voor permanente doorstroming zorgt, voor de voortdurende aanvoer van vers talent. Maar Teirlinck was met de Studio en met de KNS, die uitgroeide tot Nationaal Toneel, toch nog in de eerste plaats op Antwerpen gericht. Vandaag kan de werking van een 'stadstheater' zich niet meer tot de regio beperken. We leven in een bijzonder grootstedelijk netwerk dat zich uitstrekt van Brussel tot Amsterdam in eenzelfde taalgebied. Het is interessant – dat hebben we met de Blauwe Maandag Compagnie (BMCie) ook al ervaren – om in al die steden geconfronteerd te worden met een telkens andere mentaliteit, een telkens andere atmosfeer. We mogen ons niet ingraven binnen de muren van Antwerpen; we moeten dat hele landschap verkennen. Teirlinck was vooral bezig met het volksopvoedkundig aspect van theater, maar wij denken niet dat het theater vandaag nog meningen kan vormen of maatschappelijke veranderingen kan tot stand brengen. We geloven eerder in de dialectiek, in de paradox. We hopen dat we iets kunnen doen 'bewegen', debatten kunnen aanzwengelen, minimale verschuivingen teweegbrengen.

Joosten: Het Toneelhuis wil een kritische vrijplaats zijn; dat is iets anders dan een politiek forum met onmiddellijke slagkracht. Een

vrijplaats voor verschillende strekkingen, zowel esthetisch als politiek. Dat er zo'n plek kan bestaan vertegenwoordigt op zich reeds een waarde.

Perceval: Teirlinck werd hier in Antwerpen geconfronteerd met een ronduit amateuristische structuur en heeft zich dan ook vooral bezonnen over de professionalisering van het theater. Zelfs al moeten we nog steeds aandacht hebben voor de waarde van de opleidingen en hun verhouding tot de realiteit, toch staan we nu voor andere gegevens dan ten tijde van Teirlinck. In zijn *Dramatisch Peripatetikon* spreekt Teirlinck over de acteur als 'rotsmens'. Ook in het manifest r 68 wordt de acteur geïdealiseerd: een superman, een Übermensch die model staat voor de universele mens. In 14 jaar BMCie hebben we echter kunnen leren dat acteurs allesbehalve Übermensen zijn en wij evenmin, laat staan dat we Übermensen zouden kweken of opleiden. Hierin verschillen we grondig van opvatting met Teirlinck.

Etcetera: Je hoopt iets in beweging te zetten. Wat dan en waar?

Perceval: Het is noodzakelijk dat deze stad terug een levende toneelcultuur krijgt. Levend, in de eerste plaats wat het publiek betreft. De Bourla-schouwburg is immers een magische plek. Vroeger was de Leopoldstraat, waar de schouwburg zich bevindt, een vervallen straatje met een oude, stoffige zaal. Vandaag zijn er in die straat chique winkels en de schouwburg moet zich daar dan in inpassen. Tegelijkertijd voel je dat die zaal haar band met publiek en werkelijkheid verloren heeft. Dat heeft in de eerste plaats te maken met het beleid dat zoveel jaren t.a.v. dit gezelschap werd gevoerd. Het is genoeg bekend dat de KNS niet bestuurd

werd vanuit inhoudelijk-artistieke overwegingen, maar vanuit electorale belangen; dat leidde tot een doods museaal theater. Ik heb daar zelf gewerkt en ben weggevlucht naar de zogenaamde marge. Het is typisch dat je in Antwerpen de levende theatercultuur – zoals de Monty en deSingel – aan de rand van de stad moet gaan zoeken. Die breuk willen we proberen te herstellen. We willen proberen het schisma op te heffen tussen dor repertoiretoneel (de vroeger KNS), plat volkstoneel of commercieel theater (de Arenbergschouwburg), het margegebeuren in de Monty en het betere internationale theater in deSingel. Dat zijn allemaal aparte bastions die in mekaars nek bijten of het graan voor mekaars neus wegpikken. Dat soort mentaliteit willen we door het openstellen van dit huis laten verdwijnen. Er moet opnieuw een grotere diversiteit, een breder aanbod, meer tegenstrijdigheid binnen het theater gaan leven. Eén van de dingen waar we in deze tijd serieus over moeten nadenken is verdraagzaamheid. De Bourla-schouwburg moet meer zijn dan alleen maar een monument; daarom hebben we dat spandoek opgehangen met een repliek uit Thomas Bernhards *Voor het pensioen*: 'ge kunt nie geloven hoe "loemp" de mensen vandaag de dag zijn'. We krijgen daar heel controversiële reacties op. Sommige mensen vinden dat ze beledigd worden – wat helemaal niet de bedoeling is. Het citaat staat voor burgerlijke zelfgenoegzaamheid.

Joosten: Je mag het woord 'beweging' letterlijk nemen: we willen dat de mensen terug naar dit theater komen, niet alleen voor de producties maar ook voor het randprogramma. Via een ruim aanbod van andere activiteiten – hedendaagse klassieke concerten, lezingen, filmvoorstellingen enz. – willen we een breed